

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри туризму та
країнознавства

Протокол № 7 від " 28.08 " 2019 р.

Зав. кафедри

Г.О.Горіна

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКСКУРСОЛОГІЯ»

(заочна форма навчання)

Кількість кредитів ECTS 6

Розробник: Богатирьова Г. А.
доцент кафедри туризму
та країнознавства, к.п.н., доцент

2019 – 2020 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів напрямку підготовки 242 «Туризм»
Семестр (осінній / весняний)	Осінній
Кількість кредитів	6
Загальна кількість годин	180
Кількість модулів	1
Лекції, годин	10
Практичні / семінарські, годин	8
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	162
Вид контролю	екзамен

2. Програма дисципліни

Ціль: здобуття системи теоретичних знань про екскурсіологію, шляхи її розвитку, формування компетенцій та набуття практичного досвіду у сфері екскурсійних подорожей, розробка шляхів розвитку екскурсіології.

Завдання: ознайомлення з основними поняттями та дефініціями екскурсіології; потреба наукового осмислення екскурсіології як феномена світоглядної культури людини; забезпечення наукового підходу до практичних форм і методів; впровадження екскурсійної діяльності суб'єктами туристичного обслуговування; потреба вивчення, узагальнення та впровадження досвіду екскурсійної справи зарубіжних країн; необхідність науково-практичного прогнозування шляхів розвитку екскурсійної справи в складовій туристичного продукту.

Предмет: теоретико-методологічні засади екскурсійної справи, методичні, психологічні й педагогічні аспекти організації і здійснення екскурсійної роботи.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

- Тема 1. Предмет, завдання та загальні поняття і визначення «Екскурсіології»
- Тема 2. Зв'язок екскурсіології з іншими науками
- Тема 3. Екскурсійний метод пізнання
- Тема 4. Екскурсія як педагогічний процес
- Тема 5. Психологія екскурсійної діяльності
- Тема 6. Логіка в екскурсії
- Тема 7. Шляхи удосконалення екскурсійної методики
- Тема 8. Особиста майстерність екскурсовода

Тема 9. Професійна майстерність екскурсовода

Тема 10. Шляхи удосконалення професійної майстерності екскурсовода

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Екскурсологія як наука					
Тема 1. Предмет, завдання та загальні поняття і визначення «Екскурсології»	14				14
Тема 2. Зв'язок екскурсології з іншими науками	14				14
Тема 3. Екскурсійний метод пізнання	16	2			14
Тема 4. Екскурсія як педагогічний процес	17		2		15
Тема 5. Психологія екскурсійної діяльності	19	2	2		15
Тема 6. Логіка в екскурсії	15				15
Тема 7. Шляхи удосконалення екскурсійної методики	17	2			15
Разом за змістовим модулем 1	112	6	4		102
Змістовий модуль 2. Професійна майстерність екскурсовода					
Тема 8. Особиста майстерність екскурсовода	24	2			20
Тема 9. Професійна майстерність екскурсовода	22	2	2		20
Тема 10. Шляхи удосконалення професійної майстерності екскурсовода	22		2		20
Разом за змістовим модулем 2	68	4	4		60
Усього годин	180	10	8	-	162

4. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар – розгорнута бесіда Екскурсія як педагогічний процес	2
2	Семінар – запитань і відповідей Психологія екскурсійної діяльності	2
3	Семінар – вирішення проблемних завдань Професійна майстерність екскурсовода	2
4	Семінар – мозковий штурм Шляхи удосконалення професійної майстерності екскурсовода	2

5. Індивідуальні завдання

1. Відповідно до індивідуального варіанта студента (порядковий номер студента у списку академічної групи) розв'язати індивідуальне практичне завдання запропоноване у темі 5 «Психологія екскурсійної діяльності» другого розділу методичних рекомендацій до вивчення дисципліни (стр. 18).

2. Відповідно до індивідуального варіанта студента (порядковий номер студента у списку академічної групи) розв'язати індивідуальне практичне завдання запропоноване у темі 9 «Професійна майстерність екскурсовода» другого розділу методичних рекомендацій до вивчення дисципліни (стр. 21).

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Назва модулю	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
<p>Змістовий модуль</p> <p>1. Екскурсологія як наука</p>	<p>112</p>	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для вивчення питань: Історія розвитку екскурсології. Генеза екскурсологічних знань. Сучасні підходи в теорії екскурсології. Значення екскурсії у туристично-рекреаційній діяльності. Місце та роль екскурсології в системі підготовки фахівців у сфері туризму. Структура навчальної дисципліни. Основна наукова та навчальна література з екскурсології. Методи пізнання та їх використання в екскурсійному процесі. Екскурсійний метод пізнання, його комплексний характер. Вимоги до екскурсійного методу. Діалектичні, формально-логічні, конкретно-історичні та часткові методи в екскурсології.</p> <p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для вивчення питань: Екскурсія як педагогічний процес, форма навчання та виховання особистості. Культурно-просвітницькі аспекти екскурсійної роботи. Особливості поєднання в екскурсії завдань навчання та виховання. Дидактичне та виховне завдання екскурсовода. Компоненти педагогічної діяльності екскурсовода. Конструктивний, організаторський, комунікативний і пізнавальний компоненти екскурсійної діяльності. Дидактичні принципи екскурсії (системність, ідейність, наочність, зв'язок із життям, доступність, переконливість). Дидактичні цілі екскурсії – навчити бачити, озброїти навичками самостійного спостереження та отримання знань з екскурсійного середовища, виховати повагу до різних культур і народів, стимулювати розвиток особистості тощо. Використання екскурсоводом методів переконання, приучення, вимагання та заохочення. Осмислення екскурсійної</p>	<p>Тестування, виконання індивідуальних завдань, опрацювання наукових джерел, ведення конспекту</p>

		<p>інформації. Пізнавальна активність під час екскурсії. Дедуктивний та індуктивний методи пізнання в екскурсіях. Механізми сприйняття інформації. Пізнавальні, емоційні та вольові процеси сприйняття екскурсійного матеріалу. Поєднання чуттєвого та логічного методів пізнання в процесі екскурсії. Уявлення, судження та умовиводи як складові процесу мислення екскурсантів. Асоціації в екскурсіях. Словесні, наочні та практичні методи роботи екскурсовода з екскурсантами. Правила екскурсійного спілкування. Психоемоційний контакт між екскурсоводом і групою, методи його встановлення та підтримки. Активність екскурсантів як показник ефективності екскурсії. Зацікавленість та її прояви.</p> <p>Джерела: [2-6, 13]. 2. Самотестування 3. Підготовка індивідуального практичного завдання</p>	
<p>Змістовий модуль 2. Професійна майстерність екскурсовода</p>	<p>60</p>	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для вивчення питань: Виникнення професії «екскурсовод»: вітчизняний та зарубіжний досвід. Престижність професії. Система професійної підготовки та підвищення кваліфікації екскурсоводів. Організація екскурсійної роботи на туристично-екскурсійних підприємствах (екскурсійний маркетинг, створення екскурсій, підготовка екскурсовода, реклама, комунікаційна діяльність, екскурсійне обслуговування, менеджмент екскурсійної діяльності). Особистість екскурсовода та її роль у професійній діяльності. Конструктивні, організаторські, комунікативні й пізнавальні здібності екскурсовода. Ерудиція екскурсовода. Тенденційність в роботі екскурсовода. Роль темпераменту екскурсовода у проведенні екскурсії. Авторитет та індивідуальність екскурсовода. Інтуїція екскурсовода. Моральні якості. Самооцінка. Основні вимоги до розповіді. Особливості розповіді в</p>	<p>Робота з понятійним апаратом теми, словникова робота</p>

		<p>екскурсіях (залежність від темпу пересування, підпорядкованість показу, використання зорових доказів, конкретність, адресність, переконливість). Прийоми екскурсійної розповіді: екскурсійна довідка, опис, коментування, характеристика, пояснення, репортаж, цитування, літературний монтаж, посилання на свідків, персоніфікація, «питання-відповідь», проблемна (дискусійна) ситуація, зіткнення суперечливих версій та ін. Техніка проведення розповіді під час руху транспорту.</p> <p>Співвідношення розповіді та показу. Варіанти поєднання показу та розповіді в екскурсії. Використання пауз в екскурсії. Відповіді на питання екскурсантів.</p> <p>Джерела: [6-01, 16]</p> <p>2. Самотестування</p> <p>3. Підготовка індивідуального завдання</p>	
--	--	---	--

7. Результати навчання

1	Знання понятійного апарату ексурсології
2	Знання методичних та методологічних принципів екскурсійного процесу
3	Знання теоретико-методологічні засади організації екскурсійного процесу;
4	Знання та розуміння механізмів сприйняття екскурсійної інформації
5	Знання психологічні та педагогічні аспекти екскурсійної діяльності;
6	Знання основних вимог до розробки та реалізації екскурсійного продукту;
7	Знання логічних вимог до подання екскурсійного матеріалу
8	Уміння застосовувати словесні, наочні та практичні методи у роботі з екскурсантами
9	Уміння використовувати невербальні засоби впливу в екскурсіях
10	Уміння організувати післяекскурсійну роботу
11	Уміння застосовувати різні методичні прийоми ведення екскурсії
12	Уміння розробляти інноваційний екскурсійний продукт;
13	Здатність аналізувати та застосовувати на практиці вітчизняний і закордонний досвід ексурсології;
14	Спроможність використовувати сучасні теоретичні підходи до організації екскурсійного процесу, розробки та впровадження інноваційного екскурсійного продукту;
15	Здатність до практичного застосування методики й техніки підготовки та проведення екскурсій для різних категорій туристів;
16	Спроможність забезпечувати й підвищувати свою професійну майстерність як екскурсовода.

8. Розподіл балів, які отримують студенти впродовж семестру

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	50	100
25	20	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

9. Методичне забезпечення

Електронний конспект лекцій, методичні вказівки з вивчення дисципліни, комплекти індивідуальних завдань, навчальна та наукова література, нормативні документи.

10. Рекомендована література

Основна

1. Долженко Г. П. Экскурсионное дело: [учебное пособие] / Г. П. Долженко. – Ростов-н/Д: Феникс, Март, 2009. – 272 с.
2. Дьякова Р. А. Основы экскурсоведения / Р. А. Дьякова, Б. В. Емельянов, П. С. Пасечный. – М. : Просвещение. – 1985. – 255 с.
3. Туристичне країнознавство. Європа: [навч. посіб.] / М. П. Мальська, М. З. Гамкало, О. Ю. Бордун. - К. : ЦУЛ, 2009. - 224 с.
4. Психологія туризму: [навч. посіб.] / О. П. Крупський, О. В. Шевяков, О. М. Ярошкевич, Н. О. Євдокимова. – Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2015. – 194 с.
5. Сокол Т. Г. Основы туристической деятельности: [підручник] / За ред. В. Ф. Орлова / Т. Г. Сокол. - К.: Грамота, 2009. - 264 с.

6. Федорченко В. Х. Туристський словник-довідник: [навч. посіб.] / В. Х. Федорченко, І. М. Мініч. - К. : Дніпро, 2000. - 54 с.

Допоміжна

7. Козловський Є. В. Правове регулювання туристичної діяльності: [навч. посіб.] / Є. В. Козловський. - К. : Центр учбової літератури, 2015. - 295 с.
8. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія та практика: [навч. пос.] / М. П. Мальська, В. В. Худо. - К. : Центр учбової літератури, 2007. – 424 с.
9. Туристичне країнознавство. Європа: [навч. посіб.] / М. П. Мальська, М. З. Гамкало, О. Ю. Бордун. - К. : ЦУЛ, 2009. - 224 с.
10. Туризм України: економічні та організаційні механізми розвитку. - Тернопіль, «Терно-граф». - 2008 - 976 с.
11. Тягунова Н. М. Основи організації туристичного бізнесу. Кредитно-модульний курс: [навч. посібник] / Н. М. Тягунова. - К. : Центр учбової літератури, 2014. - 130 с.
12. Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко. - Київ, Кондор. – 2004. – 166 с.
13. Нездоймінов С. Г. Організація екскурсійних послуг. Навч.- методичний посібник / С. Г. Нездоймінов. – Одеса: Астропринт, 2011. – 216 с.
14. Омельченко Б. Ф. Дифференцированный поход к обслуживанию различных групп туристов и экскурсантов: Конспект лекций / Б. Ф. Омельченко. – М. : ИПК, 1997. – 120 с.
15. Омельченко Б. Ф. Экскурсионное общение: Познание, воспитание, отдых / Б. Ф. Омельченко. – М. : Наука, 1991. – 380 с.
16. Чагайда І. М. Екскурсознавство : навчальний посібник / І.М. Чагайда, С.В. Грибанова. – К., 2004. – 240 с.
17. Чорненька Н. Організація туристичної індустрії: [навч. посіб.] / Н. Чорненька. - К. : Центр учбової літератури, 2008. - 388 с.

Інформаційні ресурси

18. [World Tourism Organization UNWTO](http://www2.unwto.org/): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org/>
19. International Recommendations for Tourism Statistics 2008 (IRTS 2008): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statistics.unwto.org/en/content/conceptual-framework-tourism-statistics-international-recommendations-tourism-statistics-200>
20. Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework (TSA:RMF 2008): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statistics.unwto.org/en/content/conceptual-framework-tsa-tourism-satellite->

account-recommended-methodological-framework-tsar

21. Державне агентство з туризму та курортів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/ua/>

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри

Г.О. Горіна

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН З ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва змістового модулю	Кількість годин за видами занять та період вивчення дисципліни						Дата поточного контролю
		Лекції		Практичні		Самостійна робота		
		год.	дата	год.	дата	год.	дата	
1	Змістовий модуль 1. Екскурсологія як наука	2	Вересень 2018 року		Вересень 2018 року	42	Листопад 2018 року	14.11.2018 р.
2	Змістовий модуль 2. Аспекти організації екскурсійної діяльності	4		4		60	Грудень 2018 року	19.12.2018 р.
3	Змістовий модуль 3. Професійна майстерність екскурсовода	4		4		60	Січень 2019 року	10.01.2019 року
3	Індивідуальне завдання							12.01.2019 р.